

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

פינחס

(חלק כג שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פינחס ג

198

והולכין נראה מיד בפסוק הראשון של קרבנות היום השני – „וביום השני פרים וגו' שנים עשר” (פר אחד פחות מביום הראשון); וא”כ מדוע המתין רש”י בפירושו עד לפסוק שלאחרי זה – „ומנחתם ונסכיהם לפרים”?

והתמיהה אף גדולה מזו: בפסוק זה לא נזכר כלל מספר הפרים!

ב. גם בעצם פירושו של רש”י תמוה – שלכאורה סותר הוא את עצמו מיני’ ובי’:

בתחילת פירושו כתב שמה שפרי החג הם כנגד שבעים האומות, הרי זה באופן של (מתמעטים והולכים – „סימן כלי’ להם”, ותיכף המשיך להיפך, אשר „בימי המקדש” לא זו בלבד שלא הביאו עליהן הקרבנות כלי’, אלא אדרבה: „היו מגינין עליהם כו”⁵!

ואף שיש לפרש, שב’ הפעולות ההפכיות אמורות ביחס לב’ ענינים שונים – ה”סימן כלי’ להם” הוא מצד מספר הפרים בלבד, ואילו הקרבת הקרבנות פעלה הגנה עליהם – עדיין תמוה:

א) למאי נפקא מינה כאן בפירוש הפסוק אשר „ובימי המקדש היו מגינין עליהם כו”?

5) וכמפורש באברבנאל כאן: „יש להם ז’ל שתי דעות, האחד . . כדי שיתקיימו . . השני הוא כדי שיכלו”. ולהעיר שבבחי’ לעיל (כט, יג) הובא רק זה ש”מתמעטים והולכים” . . סימן כלי’, ולא זה שהיו מגינין עליהם כו’. וראה לקמן הערה 16.

א. על הפסוק: „ומנחתם ונסכיהם לפרים” – האמור בקרבנות היום השני של חג הסוכות – פירש רש”י: פרי החג שבעים הם, כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים, סימן כלי’ להם, ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין.

ובפשטות מה שהוקשה לרש”י הוא: איך יתכן שפרי החג יהיו „פוחתין והולכין”²? ועל זה תירץ³, שפרי החג הם „כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים”.

ולפי זה מובן גם הטעם שקבע רש”י מקומו של פירוש זה רק בפסוקי היום השני של סוכות – ולא תיכף ביום הראשון – כיון שהקושי בפסוק (המכריח את הפירוש שפרי החג הם כנגד שבעים האומות) מתעורר רק ביום השני⁴, שבו אנו רואים שפרי החג פוחתין והולכין.

אלא שתמוה ביותר: הענין דפוחתין

(1) פרשתנו כט, יח.

(2) לשון רש”י לעיל כח, כד (ועד”ז לקמן כט, לו). וראה שבת כא, ב, „פוחת והולך”. ובסוכה (מז, א) „מתמעטין והולכין” (כהמשך לשון רש”י כאן בנוגע להאומות (וראה לקמן הערה 7). וכ”ה ברש”י שבת שם ד”ה פרי. ועוד). ואכ”מ.

(3) וראה רש”י לקמן פסוק לו ממדרש תנחומא: למדה תורה כו’. אבל אי”ז פירוש שני בטעם שפוחתין והולכין, כמשנ”ת בשיחת ש”פ פנחס תשכ”ז.

(4) ע”ד פרש”י גבי קרבנות הנשיאים בפ’ נשא, שכתב הרמזים דר”מ הדרשן גבי הקרבנות דיום השני (ז, יט ואילך), כמשנ”ת בארוכה בלקו”ש ח”ח ע’ 41 ואילך.

(ב) ועיקר: סוף-סוף הרי זה תרתי דסתרי – איך יתכן שאותם הקרבנות יגרמו פעולות סותרות: „סימן כלי“ ו„מגינין“!

ג. גם יש כמה דיוקים בלשון רש"י, ומהם:

(א) מאחר שרש"י בא לתרץ מדוע פרי החג פוחתין והולכין, ה' לו לפתוח את פירושו בענין זה: „לפרים – כנגד האומות שמתמעטים והולכים סימן כלי להם“ (וכיו"ב), ואח"כ לבסס את הפירוש בהוספת דא"י: „ולכן מספרם שבעים כנגד שבעים אומות“ (וכיו"ב) – ומדוע פתח בביאור על המספר הכללי של הפרים, ורק אח"כ כתב „שמתמעטים והולכים“?

יתירה מזו: בהמשך הענין, בפירושו על „ולכבשים“, אכן פתח רש"י את פירושו „כנגד ישראל... והם קבועים“ (דלא כפרי החג שפוחתין והולכין) – ורק אח"כ ביאר „ומנינן צ"ח כו“.

(ב) מהי אריכות הלשון ברש"י „שמתמעטים והולכים“ סימן כלי להם – לכאורה די ה' אילו כתב רש"י „כנגד שבעים אומות“ שמתמעטים והולכים? וע"ד הלשון שנקט רש"י

(6) בדפוס ראשון, דפוס שני וכמה כת"י רש"י (שתח"י) „והכבשים“. ואם אינו טה"ד (ט"ס) אולי אינו ד"ה חדש (והעתקת לשון הכתוב), כ"א המשך לשון רש"י.

(7) לכאורה ה' אפ"ל שכוונת רש"י ב„מתמעטים והולכים“ היא על הפרים (שהקרבנם היא באופן של „מתמעטים והולכים“), ודבר זה – „סימן כלי להם“. וכן מפורש בלשון הבחיי הנ"ל. אבל – אינו. כי – עפ"ז מהו להם, מלשון רש"י „שמתמעטים והולכים“ (ולא – „מתמעטים כו“) מוכח, שקאי על „אומות“ שלפנ"ז, ולא שהוא ענין שני בנוגע להפרים. ובפרט שבנוגע

עצמו בפירושו לעיל (בברית בין הבתרים⁸) – „לפיכך כו' רמז על האומות שיהיו כלין והולכין“.

(ג) העיקר חסר מן הספר: הלא הדבר המגן הוא הקרבת הפרים – וה' לו לרש"י לכתוב „והקרבת הקרבנות מגינה עליהם“.

(ד) מאי משמע „ובימי המקדש היו מגינין עליהם כו“ – וכי היינו מעלים על דעתנו שהקרבת הקרבנות, וממילא הגנתן, היא בזמן הגלות?!

(ה) בפירושו לגמרא⁹ כתב רש"י, ששבעים פרי החג – שכנגד שבעים האומות – באים „לכפר עליהם שירדו גשמים בכל העולם לפי שנידונין בחג על המים“. ומדוע בפירושו על התורה הביא רש"י ענין וסוגי¹⁰ אחד בפעולת הקרבנות – „היו מגינין עליהם מן היסודין“?

ד. וי"ל הביאור בכל זה:

עצם הדבר שפרי החג מתמעטין והולכין, אינו קשה כל כך (בלימוד ע"ד הפשט), שהרי, כפי שברור אפילו לבן חמש למקרא, בכל מספרי הקרבנות יש רמז מסויים. וכפי שלמד כבר בסיפור ברית בין הבתרים (עגלה משולשת גו'¹¹) ועד"ז בפ' נשא בקרבנות

להפרים נקט רש"י (ב"פ) הלשון „פוחתין והולכין“ (כנ"ל הערה 2). וכן מוכרח לפרש לפי הגירסא בכמה דפוסים רש"י שלפנינו, שחסרות בהם התיבות „סימן כלי להם“.

(8) לך טו, יו"ד (בסופו).

(9) סוכה נה, ב.

(10) כי (גם) בפשט"מ התחלת כל הברכות – היא כמפורש לפני זה „ונתתי גשמיכם“ (בחוקותי כו, ד).

(11) לך טו, ט וברש"י שם.

הנשיאים¹² – שע"פ הרמזים נקבע מספר (ושאר פרטי) הקרבנות.

ועד"ז בענינו: ה' מקום לומר, שכל יום מימי חג הסוכות יש בו ענין הקשור דוקא למספר הפרים המסוים דיום זה.

ואין רש"י צריך לפרט את תוכן הרמזים – כיון שאין זה שייך ללימוד ע"ד הפשט, אלא ללימוד ע"ד הרמז והדרוש.

אף "בן חמש למקרא" יודע שבתורה יש (לא רק "פשט", אלא) גם רמז ודרוש – ולכן לא יקשה לו השינוי במספר הפרים –

אלא שאין לומדים עמו כי אם את הפשט, מלבד כשיש קושי בפשט המתורץ רק ע"י ידיעת הרמז.

אבל כאשר באים ללימוד פסוק "ומנחתם ונסכיהם לפרים גו' במספרם כמשפט" – אזי מתעוררת השאלה:

אם בקרבנות כל יום מימי חג הסוכות ישנם רמזים שונים, פירושו של דבר, שבכל יום קרבים קרבנות שונים (ברמזי וכוונת הענינים)¹³. וממילא ה' הפסוק צריך לפרט בכל יום ויום את כל הפרטים שבקרבנות, גם את אלו שמספרם שווה ליום הקודם.

(12) כנ"ל הערה 4.

(13) להעיר מדעת ר' יהודה (סוכה מז, א) דפרים אין מעכבין זא"ז שהרי מתמעטין והולכין. וראה ערכין (י, ריש ע"ב) דזה שאומרים הלל בכל יום דסוכות הוא לפי "דחג חלוקין בקרבנותיהן", ולכן "כל יום ויום נחשב לי"ט בפ"ע" (ל' אדה"ז בשו"ע אורח סתרמ"ד. ועד"ז שם סת"צ ס"ו). משא"כ בפסח ש"אין חלוקין בקרבנותיהן" (ערכין שם) – "אין שום אחד מהם כמועד בפ"ע" (ל' אדה"ז סת"צ שם).

וכפי שלמדנו לעיל, בקרבנות הנשיאים, שאע"פ שכל נשיא הביא קרבנות במספר שווה למה שהביאו שאר הנשיאים, אעפ"כ, כיון ש"כל אחד ואחד הקריבו לפי דעתו"¹⁴ – היינו שלכל נשיא היו בזה כוונות ורמזים שונים, לפי המתאים לשבט שלו – לכן פירט הכתוב אצל כל נשיא בפני עצמו (י"ב פעמים) את כל פרטי הקרבנות (ולא הסתפק באמירה בקיצור "וכן הקריב גו'" וכיו"ב).

אבל בנדון דידן אין הכתוב חוזר בכל יום בפני עצמו על פרטי הקרבן, המנחות וכו', אלא אדרבה – הכתוב מדגיש "ומנחתם ונסכיהם גו' במספרם כמשפט" (שזוהו "כמשפט" הקרבנות דיום הראשון¹⁵). כלומר: לא זו בלבד שאין מודגש כאן שהקרבנות של כל יום הם קרבנות שונים זה מזה, אלא אדרבה: הכתוב מדגיש שענין אחד להם, החוזר על עצמו בכל יום ויום "כמשפט" יום הראשון.

ולכן הוקשה לרש"י: מאחר שקרבנות החג ענין אחד הם – איך יתכן שפרי החג "פוחתין והולכין"? אם יש שינוי במספר הפרים, ה' זה צריך להיות באופן של ברכה, הוספה ו"מעלין בקודש", אבל לא כלי', "פוחתין והולכין"!

יתירה מזו – הרי זה דבר והיפוכו:

מזה שבכל יום ישנו שינוי (מיעוט) במספר הקרבנות, רואים אנו, ששונים הם זה מזה, קרבן קרבן ורמזיו הוא;

(14) לשון המדרש (במדב"ר פ"ג, יד). וכן מובן גם בפשטות, כמשנ"ת בלקו"ש שם (ע' 43).
(15) ראה רמב"ן לעיל כח, ז (בסופו). רש"י ד"ה רב אשי סוכה מז, א.

היו מגינין עליהם כו" – פעולת הקרבנות, שהיתה "בימי המקדש", היא להיפך, פעולה של הגנה.

ופעולה זו של ההקרבה הרי היתה לא (רק) בזמן ההקרבה, אלא עד זמן ההקרבה הבאה¹⁷ – בימי המקדש¹⁸.

וטעם ההדגשה "ובימי המקדש כו" – כי בזה מבואר שדוקא ענין זה ("מגינין עליהם") קשור (לפעולת הקרבן) בימי המקדש, משא"כ ה"סימן כלי" להם" (הנזכר לפני כן בדברי רש"י) הוא סימן הרומז לענינים האומות באופן כללי¹⁹ (ללא קשר לימי המקדש).

ו. אבל ע"פ הנ"ל – שהענין ד"מתמעטים והולכים" (אינו פעולת הקרבן, אלא) הוא רק "סימן כלי" להם" – נמצא, שב' הענינים בפרים שהם כנגד האומות: (א) מספרם הכולל – שבעים, (ב) ההקרבה באופן ד"מתמעטים והולכים" – אינם שייכים כלל זה לזה. וא"כ הי' לו לרש"י לחלקם: ע' כנגד ע' אומות, וענין (ד"ה?) נוסף – פוחתין והולכין סימן כלי" כו".

עוד אינו מחזור: מפני מה ענין זה

והנה תכף לאחר זה מדגיש הכתוב שקרבנות החג הם ענין אֶחָד, "משפט אחד?

ועל זה תירץ רש"י "פרי החג שבעים הם כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים": קרבנות החג הם אכן ענין (ומשפט) אֶחָד, אלא שבנוגע לפרי החג (רמז לאומות) בא הענין לידי ביטוי במספר הכולל של כל ימי החג – "פרי החג שבעים הם כנגד שבעים אומות": הפרים של כל שבעת הימים מהווים יחדיו ענין אחד (וממילא – משפט אחד) – שבעים אומות; וזה גופא הטעם להיותם באופן ד"פוחתין והולכין", כי "שבעים אומות שמתמעטים והולכים".

ה. אלא שבעיני הבן חמש למקרא אינו מובן:

כבר למדנו בריבוי מקומות בחומש אודות קרבנות ממינים וסוגים שונים, ובכל מקום פועלים הקרבנות דבר טוב – סליחה וכפרה, "ריח ניחוח לה", וכיו"ב.

ואיך יתכן שפעולתם של פרי החג תהי' ענין של כלי?

ועל זה מוסיף רש"י ביאור – "סימן כלי" להם ובימי המקדש היו מגינין עליהם כו": זה שפרי החג הם "כנגד שבעים אומות שמתמעטים וכלים" אין פירושו שזוהי פעולת הקרבן, אלא זהו "סימן כלי" להם": זהו סימן בלבד (שהקרבנות הם כנגד אלו) אשר סוף סוף יהיו כלים¹⁶; אבל "בימי המקדש

(16) בבחי' לעיל שם "והי' זה סימן כלי" לשבעים אומות כו" שהיו כולן כלין כו". ומלשון זה משמע שזוהי פעולת הקרבנות "שהיו כולם

כלין". אבל לא הביא זה בשם רש"י. כן להעיר, שלא הביא שם (הסיום דרש"י) שהיו מגינין עליהם כו', כנ"ל הערה 5.

(17) ע"ד פעולת "והניף" (פרש"י אמור כג, יא).

(18) כי בפשט"ם – כשנחרב ביהמ"ק, שזהו מפני חטאי בני" (כמפורש בבחוקותי ובכ"מ) – מוכן שבטלה פעולת (והגנת) הקרבנות שהקריבו בו.

(19) ואדרבה, זה יהי' רק כשיבא מלך המשיח" (רש"י לך שם, יא בסופו).

ראי' שהם כנגד (ע') האומות; אבל מה מוסיף הרמז ד', "מנינם צ"ח" בזה שהכבשים הם, "כנגד ישראל"?

אלא הביאור בזה: מאחר ששבעים הפרים דז' ימי החג הם כלל תמא (כנ"ל), מסתבר לומר, שגם קרבנות החג שהם, "כנגד ישראל", מהווים ענין אחד; וכיון שהם קרבים בהמשך אחד עם פרי החג, מסתבר לומר, שפעולות ב' סוגי הקרבנות דומות הן בתוכנן.

ועל כך כתב רש"י – "ומנינם צ"ח לכלות מהם צ"ח קללות שבמשנה תורה": הן אמת ש"כבשים, כנגד ישראל . . והם קבועים" – בני ישראל (אינם, "מתמעטים והולכים" ח"ו, אלא) הם, "קבועים", "קיימין לעולם"²²; אבל עדיין אין בזה כדי לשלול מהם יסורים ר"ל.

ועל זה באים ה"כבשים" ופועלים "לכלות (בדוגמת סימן כלי' של הפרים, ורק לטובה) מהם צ"ח קללות כו", היינו, שלא זו בלבד שעצם מציאותם ישראל ישאר בשלימות, אלא שיהי' זה באופן של מנוחה ושלוה, ללא יסורים.

ח. אלא שעדיין צריך להבין: בפסוק נאמר, "לפרים לאילים ולכבשים" – ומדוע נקט רש"י אשר "ולכבשים" – "כנגד ישראל", ולא "לאילים" האמור לפניו בפסוק?

ואין לתרץ, דהיינו משום שבני ישראל נקראים, "שה" אך לא "אילים", ואדברה – כבר פירש רש"י בפ' לך²³, שהאומות נמשלו לאילים – שהרי:

(שייכות הפרים והאומות) דורש ב' סימנים²⁰?

ועל כרחק צריך לומר, שאע"פ שהענין ד', "מתמעטים והולכים" הוא רק, "סימן כלי' להם", הרי הוא נוגע לפעולת הקרבן.

ולכן דייק רש"י, "היו מגינין עליהם מן היסורים" (ולא סתם, "לכפר עליהם" כדי שיהיו להם ברכות, גשמים): הא גופא היתה פעולת הקרבן, שמבלי הבט על כך שהקב"ה עשה את האומות מלכתחילה באופן שיהיו "מתמעטים והולכים", הנה, "בימי המקדש" – כאשר בני ישראל היו מקריבים פרי החג ובדוקא ע' כנגד ע' האומות – היו (כל ע' הפרים) "מגינין עליהם מן היסורים", היינו שפרי החג הגנו על האומות שלא יתקיים בהם (באותו הזמן) כל ענין של "מתמעטים והולכים", אפילו לא, "מתמעטים דיסורים".

ז. ע"פ כל הנ"ל יובן גם המשך דברי רש"י על "ולכבשים" – "וכנגד ישראל שנקראו²¹ שה פזורה והם קבועים ומנינם צ"ח לכלות מהם צ"ח קללות שבמשנה תורה" – דלכאורה אינו מובן:

בשלמא מה שכתב רש"י, "כנגד ישראל . . והם קבועים", הרי זה לעומת פרי החג, שהם, "כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים"; אבל מדוע נחוץ (בפשוטו של מקרא) לחפש אחר רמזים על, "מנינם צ"ח"?

הניחא מספר פרי החג – דהוי

(22) לשון רש"י הנ"ל הערה 8.

(23) שם.

(20) ובפרט עפ"משנ"ת לקמן סו"ס ח.

(21) ירמ"ג, יז.

בוודאי²⁸ ה' לרש"י לתת טעם לשייכות מין הפרים לאומות העולם?

ט. וי"ל הביאור בזה – עכ"פ ע"ד הרמז:

בקרבות חג הפסח²⁹ פירש רש"י: „פרים – כנגד אברהם”; „אילים – כנגד אילו של יצחק”; „כבשים – כנגד יעקב”.

מדוע כתב רש"י „אילים” – לשון רבים – בשעה שבפסוק נאמר „ואיל” (ל' יחיד)? יש לומר, שבזה השמיענו רש"י, שפירוש זה קאי (לא רק על פסוק זה, אלא) על כל קרבות מוספי יו"ט³⁰ דפרים אילים וכבשים, שהם כנגד ג' האבות.

ולכן אין יכול רש"י לבאר הטעם שפרי החג הם כנגד האומות בזה שהאומות נמשלו לפרים – דאדרבה, מין הפרים כאן הוא רמז לאברהם; ואין זאת אלא שמוספרי הפרים הוא כנגד שבעים האומות.

ואין כל סתירה בכך שהקרבנות הפרים היא הן כנגד אברהם והן כנגד שבעים האומות – שהרי על אברהם נאמר³¹ „אב המון גוים נתתיך”, וא"כ בחג הסוכות אנו מקריבים את הפרים

(א) על „פר אחד איל אחד”²⁴ (האמור בשמיני עצרת) פירש רש"י „אלו כנגד ישראל”. הרי, שגם פר ואיל אפשר שיהיו „כנגד ישראל”²⁵ (מצד מספרם וכיו"ב). וה' רש"י יכול למצוא רמז כולל על האילים דחג הסוכות – י"ד – השייך לבני ישראל²⁶?

(ב) אפילו אם נדחק לומר שאין נמצא שום רמז המתאים בדרך הפשט על י"ד האילים (ולכן על כרחך שהכבשים הם כנגד ישראל) – עדיין אינו מחזור²⁷ פסוק: הלמאי הפסיק הכתוב בין הפרים (כנגד האומות) לכבשים (כנגד ישראל) – באילים?

ויובן בהקדים, דהנה, לפי פירוש רש"י הפרים הם כנגד האומות (רק) מצד המספר (הכולל של) שבעים – ולכאורה: ב' לך²³ פירש רש"י שהאומות נמשלו לפרים שנאמר סבבנוי פרים רבים; ומדוע לא הביא רש"י ענין זה כאן לגבי פרי החג?

וביותר תמוה: בנוגע ל„כבשים” הביא רש"י טעם לכך שמין הכבשים גופא הוא רמז לבני ישראל, וא"כ

(24) כט, לו.

(25) ולהעיר שבכמה דפוסי רש"י שלפנינו הלשון: „איל כנגד ישראל”. וראה שיחת ש"פ פינחס הנ"ל (הערה 3).

(26) ראה זהר סוף פרשתנו (רנט, א). ובמשכיל לדוד כאן: איכא למימר שהם לכלות מהם י"ד עתים לרעה. ועוד. ולהעיר גם מאברבנאל כאן ברמזי י"ד כבשים (שבכל יום), – „רמז לבני יעקב . . י"ב וכאשר תעשה מיוסף שני שבטים . . ואת דינה . . היו . . י"ד”. וראה אוה"ח לעיל כט, יג. משכיל לדוד כת, יט. ועוד.

(27) אף שבפשש"מ – כן הוא סדר הקרבתם.

(28) כיון ש„פר אחד” הוא „כנגד ישראל”,

כנ"ל בפנים.

(29) לעיל כת, יט. וראה גם פרש"י נשא ז, כא.

(30) וי"ל שאלה הם גם הרמזים דמוספי ר"ח שלפנ"ז (כה, יא). ומה שלא כתב זאת רש"י שם, כי ההכרח לרמז זה (ע"ד הפשט) הוא מזה שגם שאר מוספים (דיו"ט) הם דמינים אלה, שמזה מוכח שהו"ע כללי (ולא ענין מיוחד לר"ח בלבד).

(31) לך יז, ה וברש"י שם.

כנגד האומות אשר „נתתיך“ לאברהם להיות להם ל„אב“³².

ועד“ז בנוגע ל„כבשים“, שזה שהם כנגד ישראל עולה בקנה אחד עם היותם כנגד יעקב – כי יעקב דוקא היתה „מטתו שלמה“³³, ממונו יצא רק „ישראל“ (משא“כ יצחק שיצא ממנו עשו).

ועפ“ז יבואר (לא רק מה שהכתוב מפסיק ב„אילים“ – להיותם כנגד יצחק – אלא) גם טעם השינוי, שדוקא בקרבנות החג הובאו „אילים שנים“ (דלא כבשאר ימים טובים, שבהם מביאים רק „איל אחד“):

מאחר שהפרים והכבשים אינם כנגד אברהם ויעקב כשלעצמם, אלא בשייכות לאלו שהם ה„אבות“ להם – שבעים האומות ובני ישראל – מובן, שעד“ז הוא בנוגע ל„אילים, כנגד .. יצחק“. ולכן מביאים „אילים שנים“ – כנגד שני בניו של יצחק, יעקב ועשו³⁴.

וזהו סדר הקרבנות: תחילה באים הפרים כנגד הע' אומות; לבסוף באים הכבשים כנגד ישראל; וכ„ממוצע“ – „אילים שנים“, כנגד עשו (האומות) ויעקב (ישראל).

[ומהאי טעמא לא חיפש רש"י אחר שום רמז למספר (הכולל) של האילים – מכיון שהאילים אינם ענין לעצמם, וענינם לכאן אינו אלא כממוצע בין הפרים והכבשים, כנ"ל].

יו"ד. ויש להוסיף:

(32) כ"פ גם במשכיל לדוד פרשתנו שם. וראה עד"ז פנים יפות כאן.

(33) רש"י ויחי מז, לא. ועוד.

(34) ראה גם משכיל לדוד שם.

רש"י מדייק בלשונו „אילים – כנגד אילו של יצחק“, מהי השייכות ד„אילים שנים“ – יעקב ועשו – ל„אילו“³⁵ של יצחק?

והביאור בזה (ע"ד הרמז): על אילו של יצחק איתא בפרקי דר' אליעזר³⁶ „שתי קרניו של איל, של שמאל נשמע קולו על הר סיני .. וקרן של ימין .. (ו)עתידי לתקוע בו לעתיד לבוא“.

והחילוק בין ב' ענינים אלו – מתן תורה (הר סיני) ולעתיד לבוא: מתן תורה שייך לבני ישראל דוקא – שהרי התורה היא „מורשה קהילת יעקב“³⁷, ועכו"ם שעוסק בתורה חייב מיתה³⁸; משא"כ הגילויים דלעתיד לבוא יפעלו גם על (ובקרב) האומות: ורב יעבוד צעיר³⁹, ועמדו זרים ורעו צאנכם גו'⁴⁰, ויתר על כן – כמו שנאמר⁴¹ אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד.

ונמצא, שמבין ב' הקרניים של אילו של יצחק – זו שייכת ליעקב (ישראל) וזו שייכת ליעקב ועשו (האומות).

יא. מיינה של תורה שבפירוש רש"י:

(35) בדפוס ראשון, דפוס שני וכת"י רש"י (שתח"י) – „כנגד יצחק“ (וכן נעתק בגו"א שם). אבל בדפוס יר"י שלפנינו (וכן ברא"ם שם) הוא ככפנים.

וצ"ע ההכרח לזה בפשוטו של מקרא. ובפרט שלעיל בפ' נשא כתב רש"י „כנגד יצחק“ (ולא – „אילו של יצחק“). ואכ"מ.

(36) פל"א.

(37) ברכה לג, ד.

(38) סנהדרין נט, רע"א.

(39) תולדות כה, כג.

(40) ישע"י סא, ה.

(41) צפני' ג, ט. רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

משחרב בית המקדש בטל הדבר, וכמאמר חז"ל⁴⁵, „אוי להם לעכו"ם שאבדו ואין יודעין מה שאבדו".

משא"כ בנוגע לבני ישראל, „כבשים כנגד ישראל... והם קבועים", והפירוש הפנימי בזה הוא, שהקרבנות הם „קבועים" – פעולתם „קיימת לעולם";

שהרי ע"י תפלה שכנגד קרבנות פועלים „לכלות מהם צ"ח קללות שבמשנה תורה", שאפילו משחרב בית המקדש וגלינו מארצנו ואנו נתונים תחת יד האומות, לא יבואו עלינו כל יסורים ח"ו, כי אם מנוחה ושלום ושלוחה,

„ולכל בני ישראל ה' אור במושבותם"⁴⁶, עוד בהיותם במצרים, במיצר הגלות,

ותהי' זו הכנה קרובה למנוחה ושלום האמיתיים עד לתכלית השלימות בזה, יותר מאשר בימי (פדה בשלום של) דוד, ואפילו יותר מבימי שלמה, אלא כבימי המשיח⁴⁷ – בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחות ש"פ פינחס תשמ"א)

בנוגע לפעולה של הקרבת שבעים פרים כנגד שבעים האומות כתב רש"י „ובימי המקדש היו מגינין עליהן כו"; משא"כ בענין הכבשים כתב „ומנינם צ"ח לכלות מהם צ"ח קללות שבמשנה תורה" – בשעה שכמה וכמה מן ה„קללות שבמשנה תורה" שייכות דוקא לזמן הגלות, ולא „בימי המקדש"?

והביאור בזה: תפלות כנגד קרבנות תקנום⁴². ומה שהי' נפעל בזמן שבית המקדש הי' קיים ע"י קרבנות, נפעל בזמן הזה ע"י תפלה.

אלא שהחילוק הוא⁴³: ע"י הקרבנות בגשמיות בבית המקדש הגשמי, היתה פעולת הקרבנות יורדת ונמשכת עד לגשמיות העולם, „בעולם החיצוניות בפועל ממש"⁴⁴; משא"כ ע"י תפלה הפעולה היא רק בנפש (באדם גופא).

וי"ל שזהו החילוק שבין פעולת הפרים והכבשים:

פרי החג, שתפקידם לפעול באומות העולם, יכולים להתקיים רק „בימי המקדש", שאז היו קרבנות בגשמיות שפעולתם בחיצוניות העולם; ואילו

(45) סוכה שבעה ע"ה 9.

(46) בא"י, כג.

(47) ראה בארוכה אדהאמ"צ בסו"ס שערי תשובה חלק ראשון (נו, א). המשך תער"ב ח"ב פרק שעד.

(42) ראה ברכות כו, א"ב.

(43) לקו"ת פרשתנו עו, סע"ב.

(44) ל' הלקו"ת שם.

